

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-79>

УДК 338.432

# ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АПК УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ: РОЗРОБКА ТА ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЕЙ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

## IMPROVING THE COMPETITIVENESS OF UKRAINE'S AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX THROUGH INNOVATIVE STRATEGIES: DEVELOPMENT AND APPLICATION OF EFFICIENCY ANALYSIS MODELS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Людвік Ілля Ігорович

аспірант,

Вінницький національний аграрний університет.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1283-9121>

Liudvik Illia

Vinnitsia National Agrarian University.

У статті розглянуто важливість інноваційного розвитку підприємств аграрно-промислового комплексу (АПК) в умовах глобалізації ринків. Проаналізовано теоретичні основи інноваційного розвитку підприємств АПК, а також визначено сутність організаційно-економічного механізму інноваційних процесів у контексті глобальних змін. Досліджено методи оцінки ефективності інновацій та їх вплив на підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору. Зокрема, розглянуто вплив глобалізаційних процесів на вимоги до інноваційних стратегій та їх оцінки. У статті запропоновано адаптацію інноваційних моделей в умовах міжнародної конкуренції для забезпечення стійкості та конкурентних переваг підприємств АПК. Також визначено ключові фактори успішного впровадження інновацій, зокрема через використання цифрових технологій і точних моделей оцінки ефективності. На основі практичних прикладів підприємств, які впровадили різні моделі оцінки ефективності інновацій, проаналізовано їх вплив на економічні та екологічні показники. Стаття містить рекомендації щодо удосконалення управління інноваційними процесами для підвищення ефективності та сталого розвитку аграрного виробництва. Автор підкреслює важливість цифровізації та технологічних інновацій для підвищення ефективності та сталості аграрного виробництва, а також визначають ключові фактори успішного впровадження інновацій, зокрема, через системний підхід до управління інноваційними процесами. На основі практичних прикладів підприємств, які застосували різноманітні моделі оцінки ефективності, розглянуто вплив інновацій на економічні та екологічні показники діяльності підприємств. Стаття також містить рекомендації щодо оптимізації інноваційних процесів та адаптації стратегій підприємств АПК до умов глобального ринку.

**Ключові слова:** інноваційний розвиток, аграрно-промисловий комплекс, глобалізація, моделі оцінки ефективності, цифровізація, конкурентоспроможність, стратегічне управління.

The article examines the importance of the innovative development of agribusiness enterprises (Agro-Industrial Complex, AIC) in the context of market globalization. The theoretical foundations of innovative development in AIC enterprises are analyzed, and the essence of the organizational and economic mechanism of innovation processes in the context of global changes is defined. Methods for evaluating the effectiveness of innovations and their impact on improving the competitiveness of agribusiness enterprises are studied. Specifically, the influence of globalization processes on the requirements for innovation strategies and their assessment is discussed. The article proposes the adaptation of innovation models in the context of international competition to ensure the sustainability and competitive advantages of AIC enterprises. It also defines key factors for the successful implementation of innovations, particularly through the use of digital technologies and precise models for evaluating effectiveness. Based on practical examples of enterprises that have implemented various models for evaluating innovation effectiveness, the article analyzes their impact on economic and environmental performance indicators. The article includes recommendations for

improving the management of innovation processes to enhance efficiency and sustainable agricultural production development. The author emphasizes the importance of digitalization and technological innovations in enhancing the efficiency and sustainability of agricultural production, as well as identifying key factors for successful innovation implementation, especially through a systematic approach to managing innovation processes. The article also provides recommendations for optimizing innovation processes and adapting AIC enterprise strategies to the global market.

**Keywords:** innovative development, agro-industrial complex, globalization, innovation effectiveness evaluation models, digitalization, competitiveness, strategic management.

**Постановка проблеми.** Агропромисловий комплекс (АПК) України є однією з ключових галузей національної економіки, яка має значний потенціал для забезпечення як внутрішнього попиту, так і експорту на світові ринки. В умовах посилення глобалізаційних процесів та зростання конкуренції на аграрних ринках, українські підприємства стикаються з новими викликами щодо підвищення своєї конкурентоспроможності. Одним із найбільш ефективних інструментів для забезпечення стійкого розвитку АПК є впровадження інноваційних стратегій, які здатні підвищити ефективність виробничих процесів, оптимізувати використання ресурсів та підвищити якість продукції. Проте, незважаючи на наявність широких можливостей для впровадження інновацій, питання щодо оцінки їхньої ефективності залишається малодослідженим і недостатньо впровадженим на практиці. Багато підприємств АПК стикаються з труднощами у визначенні реальної віддачі від інноваційних впроваджень, що обмежує їхнє бажання інвестувати в новітні технології та процеси. Невизначеність щодо результативності інноваційних заходів ускладнює планування розвитку та прийняття стратегічних рішень. Окрім цього, глобальні ринки вимагають від аграрних підприємств України адаптації до нових умов, зокрема до посилення екологічних стандартів, цифровізації та автоматизації виробничих процесів. В таких умовах постає необхідність не лише у впровадженні інновацій, але й у розробці чітких моделей аналізу їхньої ефективності, які б дозволили підприємствам оцінювати доцільність та результативність інноваційних рішень. Таким чином, існує потреба в комплексному дослідженні проблематики підвищення конкурентоспроможності АПК України через впровадження інноваційних стратегій та розробку дієвих моделей оцінки ефективності цих заходів. Це дозволить створити умови для більш раціонального використання ресурсів, підвищення продуктивності підприємств, а також покращення їхньої позиції на світових ринках.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Останні наукові дослідження в галузі інноваційного розвитку агропромислового комплексу (АПК) України демонструють важливість впровадження інновацій для підвищення конкурентоспроможності та стійкості аграрного сектору в умовах глобалізації.

Гончарук І. В., Новицька Л. І., та Мазур Г. М. [2] у своїй праці досліджують проблематику впливу сучасних технологій точного землеробства на ефективність аграрного виробництва, зокрема на екологічні та економічні аспекти. Вони акцентують увагу на важливості впровадження інноваційних технологій для зниження витрат, збереження ресурсів, покращення врожайності, а також зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Кучер Л. [5] розглядає впровадження нових моделей інновацій в аграрний сектор, фокусуючись на тому, як ці моделі можуть покращити ефективність і конкурентоспроможність. Це підтверджує також Кузміч С. [4], який наголошує на необхідності застосування системних підходів до оцінки інновацій для забезпечення того, щоб технологічні нововведення відповідали бізнес-цілям аграрних підприємств. Вплив глобалізації на інновації в аграрному секторі став важливою темою в останніх дослідженнях таких науковців, як Міао І. та Харченко Т. [7], які проводять аналіз того, як зміни на глобальних ринках сприяють розвитку стратегій аграрних підприємств, і закликають до інтеграції сучасних технологій та інноваційних процесів. Цю глобальну перспективу підтримує Згурська О. [9], яка зазначає, що агропідприємства в Україні повинні приймати стратегічні інноваційні орієнтири для підтримки конкурентоспроможності на світових ринках. Цифровізація аграрного сектору є ще однією важливою темою, що викликає значний інтерес серед дослідників. Барретт Х. і Роуз Д. [10] розглядають як цифрові технології змінюють аграрний сектор, зокрема через впровадження інструментів, заснованих на даних, і технологій точного землеробства.

Ці технології показали свою ефективність у підвищенні продуктивності, зниженні витрат і покращенні сталості аграрних підприємств. Аналогічно, Руденко А. та Руденко Д. [14], аналізують, як цифрова трансформація змінює українські аграрні підприємства, зокрема в контексті оцінки ефективності цифрових інструментів для підвищення продуктивності та відповідності вимогам глобального ринку. Що стосується стратегічного управління інноваціями, то Малиш І., Бухало Є. та ін. [6], та Джонсон [12], аналізують більш широкі впливи інноваційних стратегій на аграрний сектор. Моделі оцінки ефективності інновацій у аграрному секторі.

Останні дослідження показують, що інновації є ключовим фактором для покращення конкурентоспроможності аграрних підприємств, особливо в умовах глобалізації та цифровізації. Ці роботи створюють основу для подальшого розвитку моделей оцінки інновацій та стратегій управління в аграрному секторі.

**Формулювання цілей статті.** Основною метою цієї статті є дослідження та аналіз інноваційних стратегій, які можуть підвищити конкурентоспроможність агропромислового комплексу (АПК) України в умовах глобалізації ринків. Особливу увагу приділено питанням оцінки ефективності впровадження інновацій через розробку відповідних моделей, що враховують як економічні, так і екологічні аспекти розвитку.

Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких завдань:

1. Визначити сучасні тенденції інноваційного розвитку в АПК України та його вплив на конкурентоспроможність агропідприємств.
2. Проаналізувати зарубіжний досвід впровадження інновацій у аграрний сектор та можливості його адаптації до умов українського ринку.
3. Розробити модель оцінки ефективності інноваційних стратегій в агропромислових підприємствах, з акцентом на економічну, екологічну та соціальну складові.
4. Оцінити можливі ризики та бар'єри для впровадження інновацій в АПК України та запропонувати шляхи їх подолання.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Сьогодні агропромисловий комплекс України стикається з численними викликами, які постають перед ним у умовах глобалізації та інтеграції у світові ринки. В першу чергу, зміна клімату є одним із найсерйозніших факторів, які впливають на сільськогосподарське

виробництво. Зростання середньої температури, зміни в режимах опадів та часті екстремальні погодні явища можуть призводити до зменшення врожайності, погіршення якості продукції і збільшення витрат на управління ресурсами. По-друге, конкуренція з боку інших країн стала значною перешкодою для українських агровиробників. Глобалізація сприяла збільшенню конкуренції на міжнародних ринках, що вимагає від українських підприємств вдосконалення технологій, покращення якості продукції та зниження витрат. Також нестабільність цін на сільськогосподарську продукцію створює додаткові ризики для фінансової стабільності агровиробників. Крім того, відсутність інвестицій у агросектор обмежує можливості для впровадження інновацій і модернізації виробництва. Недостатній рівень фінансування є серйозною перешкодою для розвитку сучасних технологій, що важливо для підвищення конкурентоспроможності. Застаріла інфраструктура також впливає на ефективність агровиробництва. Наявність застарілих доріг, складів і системи зрошення ускладнює доставку продукції на ринок і знижує її конкурентоспроможність. Останнім, але не менш важливим викликом є регуляторні бар'єри. Складні бюрократичні процедури, відсутність чіткої аграрної політики та змінність законодавства створюють перешкоди для розвитку АПК. Відсутність державної підтримки у вигляді дотацій, субсидій і кредитування лише поглиблює ці проблеми.

У контексті цих викликів стає особливо актуальним впровадження інноваційних стратегій для підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу. Впровадження нових технологій, таких як прецизійне землеробство, автоматизація виробничих процесів та використання біотехнологій, може суттєво підвищити продуктивність і якість сільськогосподарської продукції. Ці інновації забезпечують більш ефективне використання ресурсів, зменшуючи при цьому витрати. Крім того, інноваційні стратегії дозволяють агровиробникам швидко адаптуватися до змін на ринку.

Таким чином, агропромисловий комплекс України стикається з багатьма викликами в умовах глобалізації, що вимагає впровадження інноваційних стратегій для підвищення конкурентоспроможності. Актуальність цих стратегій полягає в здатності агровиробників адаптуватися до змінюваних умов і забезпечувати високу якість продукції. Оцінка ефективності впровадження інновацій є кри-

тично важливою для досягнення успіху та сталого розвитку агросектору, а також для забезпечення екологічної безпеки та економічної стабільності.

В умовах швидких змін на глобальних ринках агропромисловий комплекс України зазнає значних трансформацій, що потребує впровадження інновацій. Технологічний прогрес відкриває нові можливості для агровиробників, дозволяючи покращити продуктивність і ефективність. У цьому контексті важливо розглянути ключові технологічні нововведення, які впливають на українські аграрні підприємства, а також основні напрямки інновацій, які формують майбутнє агросектору.

Серед основних інноваційних напрямків, які активно розвиваються в АПК України, варто виділити цифровізацію, автоматизацію та екологічні технології. Цифровізація є одним з найважливіших трендів у аграрному секторі. Впровадження систем управління даними, таких як ERP (Enterprise Resource Planning), дозволяє агровиробникам оптимізувати процеси управління, контролювати запаси, а також аналізувати ринкові тенденції. Цифрові платформи забезпечують доступ до актуальної інформації, що дозволяє агровиробникам швидше реагувати на зміни на ринку і підвищувати свою конкурентоспроможність [5].

Автоматизація є наступним важливим напрямком. Використання автоматизованих систем для моніторингу та управління виробничими процесами дозволяє знижувати витрати, покращувати якість продукції та зменшувати ризики. Наприклад, автоматизація процесів поливу та внесення добрив дозволяє більш точно регулювати ці процеси відповідно до потреб рослин, що в свою чергу підвищує їх продуктивність.

Не менш важливим напрямком є екологічні технології. В умовах зростаючих екологічних викликів, таких як зміна клімату та виснаження природних ресурсів, впровадження сталих практик стає критично важливим. Використання безвідходних технологій, органічного землеробства та альтернативних джерел енергії (наприклад, біомаси) не лише сприяє зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище, але й підвищує екологічну стійкість аграрного сектору.

Таким чином, сучасні тенденції інноваційного розвитку агропромислового комплексу України базуються на впровадженні нових технологій, що позитивно впливають на продуктивність і ефективність аграрних підприємств. Цифровізація, автоматизація

та екологічні технології стають ключовими напрямками, які формують майбутнє агросектору, забезпечуючи не лише конкурентоспроможність на внутрішньому, а й на міжнародному ринку. Ці інновації відкривають нові можливості для сталого розвитку АПК, дозволяючи Україні зміцнити свої позиції на світовій аграрній арені [4].

В умовах сьогодення АПК України стикається з численними викликами, пов'язаними з глобалізацією. Конкуренція на міжнародних ринках вимагає від агровиробників не тільки впровадження інновацій, але й глибокого аналізу факторів, що визначають їх конкурентоспроможність. Важливо усвідомлювати, що конкурентоспроможність АПК є результатом багатьох аспектів, включаючи економічні, соціальні та екологічні елементи.

Серед основних факторів, що визначають конкурентоспроможність АПК можна виділити наступні (Таблиця 1).

Аналіз конкурентних позицій України на міжнародному ринку є важливим елементом для визначення стратегії розвитку агропромислового комплексу. Україна, маючи одні з найбільших запасів сільськогосподарських земель у світі, вже займає провідні позиції у виробництві багатьох сільськогосподарських культур. Наприклад, Україна є одним із найбільших експортерів зерна, зокрема пшениці та кукурудзи, що підтверджує її конкурентоспроможність у цій сфері.

Проте, незважаючи на значний аграрний потенціал, Україна стикається з серйозними викликами на міжнародних ринках. Одним з яких недостатня обізнаність агровиробників про міжнародні тенденції, стандарти та вимоги може призводити до втрати ринкових можливостей. У той час як країни з розвиненими аграрними секторами успішно адаптуються до нових умов, українські агровиробники часто залишаються позаду. Ще одним викликом є конкуренція з боку інших країн з високою якістю продукції та ефективними системами виробництва є серйозним викликом. Країни, такі як Бразилія, США та Канада, мають добре розвинені аграрні комплекси, які дозволяють їм запропонувати високу якість продукції за конкурентними цінами. Це ставить українських агровиробників у складне становище, вимагаючи від них постійного вдосконалення та впровадження інновацій [8].

В умовах глобалізації та зростаючої конкуренції агропромисловий комплекс України постає перед необхідністю впровадження



Таблиця 1

**Фактори визначення конкурентоспроможності**

| Фактор             | Характеристика  |
|--------------------|---|
| Ресурсна база      | Критично важливий чинник, що впливає на конкурентоспроможність аграрного сектора. Наявність родючих земель, водних ресурсів, а також доступ до сучасних технологій виробництва безпосередньо впливають на продуктивність сільського господарства.               |
| Якість продукції   | Якість та її здатність відповідати міжнародним стандартам стають визначальними факторами на глобальному ринку. Висока якість продукції дозволяє українським агровиробникам займати конкурентні позиції та задовольняти потреби споживачів на міжнародній арені. |
| Ціна на продукцію  | У світлі зростаючої конкуренції на міжнародних ринках агровиробники повинні оптимізувати свої витрати для забезпечення конкурентоспроможності своїх товарів.  |
| Інфраструктура     | Наявність розвиненої логістичної системи, транспортної інфраструктури та доступу до ринків збуту є вирішальними для успішної діяльності агровиробників.   |
| Державна підтримка | Ефективна аграрна політика, дотації, субсидії та інші форми державної підтримки можуть суттєво вплинути на розвиток агросектору.  |

*Джерело: структуровано автором на основі [1; 8]*

інновацій для підвищення своєї конкурентоспроможності. Оцінка ефективності впровадження інновацій є критично важливою для визначення їх впливу на продуктивність, економічні показники та загальний розвиток аграрного сектора. Розглянемо основні мето-

дології, що дозволяють оцінити ефективність інновацій, а також запропонуємо модель, що враховує специфіку українського АПК.

Серед численних методологій оцінки ефективності впровадження інновацій у аграрному секторі найбільш поширеними є (Таблиця 2):

Таблиця 2

**Методології оцінки ефективності впровадження інновацій у аграрному секторі**

| Метод оцінки   | Характеристика  |
|--|---|
| 1. SWOT-аналіз   | Ця методологія дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози, що виникають під час впровадження інновацій. SWOT-аналіз допомагає агровиробникам визначити, які інновації є найбільш перспективними для впровадження, враховуючи внутрішні ресурси і зовнішні фактори. Наприклад, в Україні сильними сторонами можуть бути родючі землі та досвідчені агрономи, а слабкими — недостатня інфраструктура та фінансування. |
| 2. Моделі ROI (повернення інвестицій)                    | Ці моделі дозволяють оцінити фінансову ефективність інвестицій в інновації. ROI визначається як відношення чистого прибутку до витрат на інвестиції. У контексті агропромисловості це може бути розрахунок прибутку від впровадження нових технологій, наприклад, дронів для моніторингу полів. За даними досліджень, агровиробники можуть отримувати до 30% додаткового прибутку завдяки впровадженню таких технологій.                          |
| 3. Balanced Scorecard (Система збалансованих показників) | Цей підхід дозволяє оцінити ефективність інновацій за кількома ключовими параметрами: фінансовими показниками, задоволеністю клієнтів, внутрішніми процесами та навчанням і розвитком. Застосування Balanced Scorecard в аграрному секторі може допомогти зрозуміти, як інновації впливають на загальний успіх підприємства і які області потребують покращення.  |
| 4. Аналіз витрат та вигод                                | Цей підхід передбачає порівняння витрат на впровадження інновацій з отриманими вигодами. В аграрному секторі це може включати оцінку витрат на нові технології, сировину, навчання персоналу та порівняння їх із зростанням продуктивності та зменшенням витрат.  |

*Джерело: структуровано автором на основі [7].*

Враховуючи специфіку аграрного сектору України, важливо розробити модель оцінки ефективності впровадження інновацій, яка б включала як фінансові, так і нефінансові показники. Пропонується така модель, яка складається з кількох етапів (Таблиця 3).

При впровадженні моделі оцінки ефективності інновацій в українському АПК необхідно враховувати низку специфічних факторів. По-перше, важливо розуміти, що український аграрний сектор є дуже різноманітним, зокрема за розміром підприємств та рівнем технологічного розвитку. Це означає, що моделі оцінки повинні бути адаптовані під конкретні умови та можливості агровиробників. По-друге, необхідно враховувати вплив зовнішніх факторів, таких як зміна клімату, ринкові коливання, політична ситуація та інші. Наприклад, з 2022 році через війну та інші політичні чинники Україна зазнала серйозних втрат у аграрному секторі, і агровиробникам необхідно швидко адаптувати свої стратегії відповідно до нових реалій.

Важливо також зосередитися на навчанні та розвитку персоналу, оскільки впровадження інновацій потребує нових навичок та знань. Створення програм навчання та обміну досвідом може сприяти більш успішному впровадженню інновацій та підвищенню ефективності аграрного сектору в цілому.

Таким чином, моделі аналізу ефективності впровадження інновацій в агропромисловому комплексі України включають різноманітні методології, які можуть бути адаптовані до специфіки сектору.

Моделі аналізу ефективності інноваційного розвитку дають змогу оцінити вплив інновацій на виробничі, фінансові та економічні показники підприємств агропромислового комплексу. Розглянемо практичне застосування успішного використання таких моделей на прикладі трьох різних підприємств АПК із аналізом результатів.

В результаті впровадження моделей аналізу ефективності на трьох різних підприємствах аграрного сектору (фермерському господарстві, молочній фермі та переробному підприємстві), були досягнуті значні покращення в їх економічних показниках. На фермерському господарстві, яке спеціалізується на вирощуванні зернових культур, завдяки точному землеробству з використанням GPS-навігації та аналізу ґрунту врожайність зросла на 37%, операційні витрати знизились на 12,5%, а рентабельність зросла на 17%. У молочному виробництві оптимізація кормів та умов утримання корів призвела до підвищення продуктивності на 27%, зменшення собівартості молока на 12,5%, та значного зростання прибутку на одну корову. У переробному підприємстві модернізація виробничих процесів, автоматизація та впровадження нових технологій дозволили підвищити коефіцієнт використання потужностей на 20%, збільшити вихід олії з насіння на 4% і збільшити операційний прибуток на 46% (Таблиця 4).

Отже, зростання успішних прикладів інноваційного розвитку підприємств АПК підкреслює важливість подальшої адаптації до

Таблиця 3

**Модель оцінки ефективності впровадження інновацій**

| Етап                          | Характеристика   |
|-------------------------------|--|
| 1. Визначення цілей і завдань | На цьому етапі агровиробник повинен чітко визначити, які цілі він прагне досягти за допомогою впровадження інновацій. Це можуть бути зростання врожайності, зниження витрат, покращення якості продукції тощо.   |
| 2. Збір та аналіз даних       | Необхідно зібрати дані про витрати на впровадження інновацій, а також про очікувані вигоди. Це може включати фінансові показники, дані про продуктивність, якість продукції, а також опитування споживачів.  |
| 3. Оцінка ефективності        | Використовуючи методи, такі як ROI, SWOT-аналіз або Balanced Scorecard, агровиробник може оцінити, наскільки ефективним було впровадження інновацій. Наприклад, якщо ROI становить 150%, це свідчить про те, що інвестиції в інновації окупилися та принесли прибуток. |
| 4. Моніторинг і корекція      | Після впровадження інновацій важливо постійно моніторити результати та коригувати стратегію в залежності від отриманих даних. Це дозволяє агровиробнику адаптуватися до змін на ринку та підвищувати свою конкурентоспроможність.                                      |

Джерело: структуровано автором на основі [12]

Таблиця 4

## Економічна ефективність впровадження інновацій

| Підприємство            | До впровадження   | Після впровадження  | Зміни   |
|-------------------------|---|---|---|
| Фермерське господарство | Врожайність: 4,5 т/га<br>Операційні витрати: 12,000 грн/га<br>Рентабельність: 15%                       | Врожайність: 6,2 т/га<br>Операційні витрати: 10,500 грн/га<br>Рентабельність: 32%                         | Врожайність +37%<br>Операційні витрати -12,5%<br>Рентабельність +17%                    |
| Молочна ферма           | Продуктивність корів: 5,500 л/рік<br>Собівартість молока: 12 грн/л<br>Прибуток на корову: 5,000 грн/рік | Продуктивність корів: 7,000 л/рік<br>Собівартість молока: 10,5 грн/л<br>Прибуток на корову: 9,000 грн/рік | Продуктивність +27%<br>Собівартість -12,5%<br>Прибуток на корову +80%                   |
| Переробне підприємство  | Коефіцієнт використання потужностей: 65%<br>Вихід олії: 38%<br>Операційний прибуток: 15 млн грн/рік     | Коефіцієнт використання потужностей: 85%<br>Вихід олії: 42%<br>Операційний прибуток: 22 млн грн/рік       | Коефіцієнт використання потужностей +20%<br>Вихід олії +4%<br>Операційний прибуток +46% |

Джерело: структуровано автором на основі [9].

умов глобальних ринків, де конкуренція та технологічний прогрес диктують нові вимоги до ефективності та гнучкості інноваційних моделей [9].

Інноваційні стратегії агропромислових підприємств повинні враховувати специфіку глобальних ринків, швидку зміну технологій і постійне зростання стандартів якості. Розглянемо ключові аспекти впливу глобалізаційних процесів на інноваційні стратегії підприємств, а також рекомендації щодо ефективно адаптації моделей інноваційного розвитку в умовах міжнародної конкуренції.

Вплив глобалізаційних процесів на вимоги до інноваційних стратегій та їх оцінки передбачає:

1. Посилення конкуренції та підвищення вимог до якості продукції. Глобалізація веде до значного розширення конкуренції, особливо на аграрних ринках. В умовах міжнародної конкуренції підприємства АПК стикаються з потребою підвищення якості продукції, що вимагає впровадження технологій для забезпечення відповідності міжнародним стандартам. Інноваційні стратегії повинні включати постійний моніторинг ринкових тенденцій і швидку адаптацію до змін.

2. Зміна технологічного ландшафту. Глобальні ринки характеризуються швидкими технологічними змінами, такими як цифровізація виробничих процесів, впровадження IoT, блокчейн для відстеження якості та лан-

цюга поставок, та автоматизація. Це створює нові вимоги до інноваційних стратегій: впровадження сучасних технологій стає необхідністю для збереження конкурентоспроможності та ефективності підприємств.

3. Зростання важливості сталого розвитку. Під впливом глобалізації зростає значення екологічних стандартів та принципів сталого розвитку. Інноваційні стратегії агропромислових підприємств повинні орієнтуватися на екологічно безпечні методи виробництва, оптимізацію ресурсів, зниження шкідливих викидів і використання відновлюваних ресурсів. Це не лише підвищує екологічну відповідальність, а й зміцнює репутацію підприємства на глобальних ринках.

4. Інтеграція в глобальні ланцюги поставок. У рамках глобалізації підприємства мають можливість інтегруватися у міжнародні ланцюги поставок, що вимагає дотримання високих стандартів продуктивності та якості. Це змушує підприємства розробляти інноваційні моделі, що забезпечують швидкість і прозорість на всіх етапах виробництва і доставки продукції. Для оцінки ефективності таких моделей необхідно застосовувати інтегровані підходи до контролю та аналітики даних [7].

З огляду на визначені аспекти впливу глобалізаційних процесів, доцільно розглянути рекомендації, які сприятимуть ефективній адаптації інноваційних моделей підприємств до умов міжнародної конкуренції:

1. Створення гнучкої та адаптивної інноваційної стратегії. Для ефективної адаптації до глобальних умов підприємствам АПК варто розробляти гнучкі інноваційні стратегії, які дозволяють оперативно реагувати на зміни ринку та технологічні тенденції. Доцільно використовувати підходи Agile і Lean для управління проектами, що дозволяє знижувати витрати та підвищувати ефективність.

2. Інтеграція сучасних технологій і цифрових рішень. Підприємствам рекомендується активно впроваджувати сучасні цифрові технології, такі як штучний інтелект, Big Data, IoT, і блокчейн. Наприклад, системи управління даними дозволяють аналізувати ринкові зміни, а IoT допомагає оптимізувати використання ресурсів і підвищити якість продукції. Блокчейн може забезпечити прозорість ланцюга поставок і покращити довіру з боку партнерів та споживачів [14].

3. Адаптація інноваційних моделей до сталого розвитку. Враховуючи сучасні глобальні вимоги до сталого розвитку, підприємствам необхідно орієнтувати інноваційні стратегії на екоефективність і раціональне використання ресурсів. Включення зелених інновацій у процес виробництва та логістики дозволить підприємствам не лише підвищити свою конкурентоспроможність, але й задовольнити вимоги міжнародних ринків до екологічної відповідальності.

4. Розширення міжнародних партнерств і співпраці. Адаптація інноваційних моделей також передбачає пошук міжнародних партнерів та інвесторів. Спільні дослідницькі програми, участь у міжнародних виставках і форумах сприяють залученню нових знань та інвестицій, які допомагають швидше впроваджувати інновації і досягати конкурентних переваг.

5. Використання інструментів для оцінки інноваційного потенціалу. Для оцінки ефективності інноваційних моделей важливо застосувати комплексні методи аналізу, зокрема показники рентабельності, ROI (return on investment) для інноваційних проектів, а також коефіцієнти сталого розвитку. Аналітичні інструменти, засновані на великих даних, дозволяють точно оцінювати вплив інноваційних проектів та прогнозувати їх ефективність у довгостроковій перспективі [9].

Таким чином адаптація інноваційних моделей до умов глобалізації дозволяє агропромисловим підприємствам України підвищити свою конкурентоспроможність та зайняти стійкі позиції на міжнародних ринках. Впровадження сучасних технологій, орієнтація на сталий розвиток та активна співпраця з міжнародними партнерами є ключовими напрямками для успішного інноваційного розвитку в умовах глобалізації.

**Висновки.** Систематичний аналіз ефективності інновацій є критичним для забезпечення стійкої конкурентоспроможності підприємств АПК в умовах глобалізації. Постійна оцінка ефективності впроваджених інновацій дозволяє підприємствам оперативно реагувати на зміни ринку, коригувати стратегії та підвищувати ефективність використання ресурсів. Такий підхід забезпечує підвищення якості продукції, оптимізацію витрат, зниження ризиків та покращення екологічної складової виробництва, що є важливими вимогами для успішної діяльності на міжнародних ринках. Систематичний аналіз також дозволяє виявити найбільш успішні стратегії та технологічні рішення, які можна застосувати у різних сегментах ринку. Наприклад, оцінка інновацій у сфері автоматизації дозволяє оптимізувати виробничі процеси, знижуючи витрати на робочу силу, а також підвищувати точність і продуктивність.

Успішне впровадження інноваційних процесів на підприємствах АПК залежить від низки ключових факторів, серед яких:

- Гнучкість та адаптивність інноваційної стратегії.
- Інтеграція сучасних технологій. Розвиток компетенцій персоналу.
- Орієнтація на сталість і екологічність.
- Підтримка держави та міжнародні партнерства.

Отже, ефективний інноваційний розвиток підприємств АПК потребує комплексного підходу, що поєднує постійний аналіз ефективності, адаптацію до ринкових умов та орієнтацію на екологічність і сталий розвиток. Успішне впровадження інновацій дозволяє підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність, зміцнити позиції на глобальних ринках і забезпечити стабільне зростання в умовах швидкоплинних змін.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Журавська, Є., & Сіроткіна, Н. "Фактори впливу на розвиток інноваційної діяльності агропромислових підприємств України." *Журнал глобального сільського господарства та екології*, 8(2), 2020, с. 29–38.
2. Гончарук І. В., Новицька Л. І., Мазур Г. М. Впровадження технологій точного землеробства як чинник впливу на еколого-економічну складову сільського господарства. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 3 (61).
3. Копишинська, О., Уткін, Ю., Ляшенко, В., & Бараболя, О. "Інформаційні системи та технології в агрономії та бізнесі: дослідження вимог роботодавців." *Збірник наукових праць: XXI міжнародна науково-практична конференція*, Київ, 2021.
4. Кузміч, С. "Оцінка та управління ефективністю інновацій в агропромислових підприємствах України." *Економіка та агрономія: науковий журнал*, 18(3), 2021, с. 34–47.
5. Кучер, Л. "Впровадження інноваційних проектів у агробізнесі 4.0 в Україні." *Капітал та національні пріоритети в межах бюджету ЄС після 2020 року: Монографія, Варшава: Інститут аграрної економіки та продовольства*, 2018, с. 262–278.
6. Малиш, І., Бухало, Є., Прозорова, Н., & Білокін, О. "Фактори, що впливають на інноваційну та інвестиційну діяльність у сільському господарстві: Експертне опитування." *Наука і інновації*, 18(3), 2022, с. 74–86.
7. Міао, І., & Харченко, Т. "Покращення інноваційної стратегії управління агропідприємствами в умовах глобалізації." *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, 52(5), 2023, с. 433–447.
8. Третяк, В. "Економічні механізми підтримки інновацій в аграрному секторі: виклики та перспективи." *Аграрна економіка: огляд*, 44(3), 2022, с. 14–27.
9. Згурська, О. "Стратегічні інноваційні орієнтири українських агропідприємств в інформаційному суспільстві." *Журнал гігієнічного інженерства та дизайну*, 33, 2021, с. 233–242.
10. Barrett, H., & Rose, D. C. "Perceptions of the Fourth Agricultural Revolution: What's In, What's Out, and What Consequences Are Anticipated?" *Sociologia Ruralis*, 62(2), 2022, pp. 162–189.
11. Calafat-Marzal, C., Sánchez-García, M., Marti, L., & Puertas, R. "Agri-food 4.0: Drivers and Links to Innovation and Eco-innovation." *Computers and Electronics in Agriculture*, 207, 2023, 107700.
12. Johnson, K. "Agri-Innovation Models: Comparative Analysis of Global Approaches." *Journal of Agricultural Development Studies*, 29(1), 2021, pp. 11–34.
13. Miao, Y., & Kharchenko, T. "Improving the Innovative Strategy of Management of Agricultural Enterprises in the Conditions of Globalization." *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 52(5), 2023, pp. 433–447.
14. Rudenko, A., & Rudenko, D. "Digital Transformation in Ukrainian Agricultural Enterprises and its Impact on Competitiveness." *Ukrainian Journal of Agricultural Economics*, 16(4), 2023, pp. 63–78.
15. Zghurska, O. "Strategic Innovative Benchmarks of Ukrainian Agro-industrial Enterprises in the Information Society." *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 33, 2021, pp. 233–242.
16. "Global Innovation Index," World Intellectual Property Organization, 2023. Available at: <https://www.globalinnovationindex.org>.

## REFERENCES:

1. Honcharuk, I. V., Novytska, L. I., & Mazur, H. M. (2022). Vprovadzhenia tekhnolohii tochnoho zemlerobstva yak chynnyk vplyvu na ekoloho-ekonomichnu skladovu silskoho hospodarstva [Implementation of precision farming technologies as a factor influencing the ecological and economic component of agriculture]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy, finance, management: topical issues of science and practical activity*, 3 (61), 106–123. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-3-7>
2. Kucher, L. "Implementation of Innovation Projects in Agribusiness 4.0 in Ukraine." *The CAP and National Priorities within the EU Budget after 2020: Monograph*, Warsaw: Institute of Agricultural and Food Economics, 2018, pp. 262–278.
3. Miao, Y., & Kharchenko, T. "Improving the Innovative Strategy of Management of Agricultural Enterprises in the Conditions of Globalization." *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 52(5), 2023, pp. 433–447.
4. Malysh, I., Bukhalo, E., Prozorova, N., & Bilokin, O. "Factors Influencing Innovation and Investment Development in Agriculture: An Expert Survey." *Science and Innovation*, 18(3), 2022, pp. 74–86.
5. Kopishynska, O., Utkin, Y., Lyashenko, V., & Barabolia, O. "Information Systems and Technologies in Agronomy and Business: A Study Based on Employer Requirements." *Proceedings of the 25th World Multi-Conference on Systemics, Cybernetics and Informatics (WMSCI)*, Florida, 2021.

6. Tretiak, V. "Economic Mechanisms for Supporting Innovations in the Agricultural Sector: Challenges and Perspectives." *Agricultural Economics Review*, 44(3), 2022, pp. 14–27.
7. Johnson, K. "Agri-Innovation Models: Comparative Analysis of Global Approaches." *Journal of Agricultural Development Studies*, 29(1), 2021, pp. 11–34.
8. Rudenko, A., & Rudenko, D. "Digital Transformation in Ukrainian Agricultural Enterprises and its Impact on Competitiveness." *Ukrainian Journal of Agricultural Economics*, 16(4), 2023, pp. 63–78.
9. Kuzmich, S. "Assessment and Management of Innovation Efficiency in Agro-industrial Enterprises in Ukraine." *Economics and Agronomy Research Journal*, 18(3), 2021, pp. 34–47.
10. Barrett, H., & Rose, D. C. "Perceptions of the Fourth Agricultural Revolution: What's In, What's Out, and What Consequences Are Anticipated?" *Sociologia Ruralis*, 62(2), 2022, pp. 162–189.
11. Calafat-Marzal, C., Sánchez-García, M., Marti, L., & Puertas, R. "Agri-food 4.0: Drivers and Links to Innovation and Eco-innovation." *Computers and Electronics in Agriculture*, 207, 2023, 107700.
12. Johnson, K. "Agri-Innovation Models: Comparative Analysis of Global Approaches." *Journal of Agricultural Development Studies*, 29(1), 2021, pp. 11–34.
13. Rudenko, A., & Rudenko, D. "Digital Transformation in Ukrainian Agricultural Enterprises and its Impact on Competitiveness." *Ukrainian Journal of Agricultural Economics*, 16(4), 2023, pp. 63–78.
14. Zghurska, O. "Strategic Innovative Benchmarks of Ukrainian Agro-industrial Enterprises in the Information Society." *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 33, 2021, pp. 233–242.
15. Zhuravskaya, E., & Sirotkina, N. "Factors Influencing the Development of Innovative Activities in the Agro-Industrial Complex of Ukraine." *Journal of Global Agriculture and Ecology*, 8(2), 2020, pp. 29–38.
16. "Global Innovation Index," World Intellectual Property Organization, 2023. Available at: <https://www.globalinnovationindex.org>